

тивних процедур; стандарти та інші спеціальні вимоги до товарів; специфічні торгові бар'єри, а також імпорнтні податки та збори [6].

Розглядаючи заходи нетарифного регулювання у площині національної правової регламентації, Митний кодекс України розкриває вказане поняття через не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини. А Податковий кодекс України наводить перелік зазначених заходів, до яких відносяться: ліцензування і квотування зовнішньоекономічних операцій; застосування реєстрації зовнішньоекономічних контрактів; процедура видачі ліцензій на право імпорту, експорту – спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів; дозвільна система служби експортного контролю; сертифікація товарів, що ввозяться в Україну; дозвільна система органів державної влади, що здійснюють санітарно-епідеміологічний, ветеринарний, фітосанітарний, екологічний та інші види контролю; реєстрація лікарських засобів, виробів медичного призначення, імунобіологічних препаратів, харчових добавок; застосування державного пробірного контролю [1/2/4].

Наукова доктрина наводить класифікацію заходів нетарифного регулювання на економічні (особливі види мита, різні податки та збори, заходи валютного регулювання) та адміністративні (ембарго, ліцензування, квотування, монополістичні заходи, використання з протекціоністською метою стандартів і технічних норм, додаткових документів та процедур) [5].

Отже, аналізуючи надані нормативно закріплені та науково досліджені класифікації заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, ми можемо припустити, що джерелами нетарифного регулювання як способами зовнішнього вираження є нормативно-правовий акт (прикладом виступає Податковий кодекс України, Митний кодекс України) як симбіотична реалізація еконо-

мічно-адміністративного заходу; індивідуальний акт (видача ліцензій, квот суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності тощо); міжнародно-правовий договір (дво- та багатосторонні угоди між державами); правовий звичай (правила Інкотермс, розроблені МТП), а також судова практика Міжнародного комерційного арбітражу.

Література:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 552.
2. Стеблянюк М. Д. Зарубіжний досвід визначення поняття нетарифного регулювання. *Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка*. 2012. № 1. С. 108–113.
3. Щербатюк Н. В. Класифікація заходів нетарифного регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 111–116.
4. Дем'янюк О. Актуальні проблеми нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2013. Вип. 4. С. 94–102.
5. Classification of Non-Tariff Measures. February 2012 Version. *Division on International Trade in Goods and Services, and Commodities*. United Nations Conference on Trade and Development. Geneva, 2013. 48 p.

Чубенко В. А.,

*здобувач НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

ПИТАННЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Відповідно до Державної програми розвитку внутрішнього виробництва, промисловість є основою національної економіки, забезпечує 80 відсотків експорту товарів і 23,5 відсотка валової доданої вартості, в ній працює 17 відсотків осіб, зайнятих в національній економіці, сконцентрована чверть основних засобів. За всієї складності ситуації промислове виробництво є одним з основних джерел оплати праці найманих працівників, прибутків підприємців, подат-

кових і валютних надходжень до державного бюджету [3]. Слід відзначити, що євроінтеграція України в економічній сфері заснована на різноманітних домовленостях з ЄС щодо гармонізації секторального законодавства, правил і технічних стандартів. У цьому контексті одним із пріоритетних напрямків визначається розвиток газового сектору України, що обумовлено не лише географічним розташуванням країни, а й існуючою технологічною інтеграцією газотранспортної інфраструктури в центрально- та східноєвропейський економічний простір.

У світовій енергетиці широкого розповсюдження набули інноваційні розробки у сфері енергетичного газотурбобудування. Як вказує А. А. Халатов, це пов'язано із тим, що технологічною основою сталого розвитку енергетики України у XXI ст. залишаються паротурбінні і газотурбінні технології. Саме вони визначатимуть можливості вдосконалення теплової і атомної енергетики, підвищення її енергетичної ефективності та екологічної безпеки [5, с. 57]. Науковці вказують на існування таких переваг газових турбін порівняно з іншими технологіями: (1) високий рівень рухливості; (2) мають малий термін введення в експлуатацію (2–3 роки); (3) характеризуються більш низькими капітальними витратами і малим терміном повернення вкладених інвестицій (від 3 до 5 років) [4, с. 54–55]. Вказані фактори дозволяють вести мову про те, що газотурбінна промисловість може розвиватися й бути конкурентоздатною не лише в Україні, а й за її межами. Наведене свідчить про те, що на сучасному етапі вказана галузь промисловості потребує значної державної підтримки і має бути забезпечена дослідницькими розробками у сфері газотурбобудування.

Підприємства, які здійснюють виробництво газових турбін в Україні, є суб'єктами господарювання (згідно з положеннями ст. 55 Господарського кодексу України). Держава здійснює підтримку суб'єктів господарювання шляхом передачі ресурсів держави чи місцевих ресурсів окремим суб'єктам господарювання, а також через втрати доходів відповідних бюджетів. На підставі аналізу Закону України «Про державну підтримку суб'єктів господарювання» [1] можна зробити висновок, що державна підтримка є державною до-

помогою у разі, якщо дотримано такі умови: (а) підтримка надається суб'єкту господарювання; (б) фінансування державної підтримки здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів; (в) підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності; (г) підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

Законодавець чітко визначив форми, види державної допомоги суб'єктам господарювання та порядок її отримання. Відповідно до ст. 4 вищезазначеного Закону України [1] допомога суб'єктам господарювання може надаватися у таких формах: 1) надання субсидій та грантів; 2) надання дотацій; 3) надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів; 4) списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання; 5) надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами; 6) зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування; 7) надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами нижче ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, вище ринкових; 8) продаж державного майна за цінами, нижче ринкових; 9) збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або збільшення вартості державної частки на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів. У роз'ясненні Антимонопольного комітету України від 5 жовт. 2017 р. [2] зазначено, що наведений перелік форм державної допомоги є не вичерпним і суб'єктам господарювання може бути надана підтримка у будь-який інший спосіб.

На наш погляд, такий підхід законодавця є дискусійним. З одного боку, необхідно враховувати, що відносини між суб'єктами господарювання та уповноваженими органами з приводу надання державної підтримки (допомоги) можуть змінюватися і, відповідно, форми такої допомоги також будуть скориговані. З іншого боку, підхід до

визначення форм державної допомоги, закріплений у Законі України «Про державну підтримку суб'єктів господарювання» [1], може проковувати зловживання правом з боку відповідних органів державної влади та їх посадових осіб і віднесення до державної підтримки будь-яких інших форм, не визначених у вказаному нормативно-правовому акті. Вважаємо, що перелік форм (способів) державної підтримки має бути закритим і не підлягає розширеному тлумаченню. Тобто, підтримка суб'єктів господарювання може здійснюватися лише у спосіб, прямо передбачений у законодавстві.

Повертаючись до розгляду державної підтримки та стимулювання галузі газотурбобудування, наголосимо на доцільності запровадження податкових пільг для суб'єктів господарювання у позначеній сфері. Пільгове оподаткування є позитивним стимулом для суб'єктів господарювання, що сприяє забезпеченню не лише приватних інтересів, а й публічних. Це обумовлено соціальним та економічним ефектом застосування податкових пільг.

Показово, що наразі чинне податкове законодавство України, зокрема, Податковий кодекс України, не містить жодних положень, які б стосувалися пільгового оподаткування галузі газотурбобудування. У зв'язку із цим вважаємо доцільним закріпити на рівні зазначеного закону податкові пільги за податком на прибуток підприємств для суб'єктів, які виробляють газові турбіни та комплектуючі до них. Крім того, зважаючи на пріоритетність й важливість газотурбобудування, можна вести мову й про надання пільг за податком на додану вартість – щодо устаткування та деталей до нього, які не виробляються в нашій державі, але потрібні для модернізації процесу виробництва газових турбін. Пропонуємо внести відповідні зміни до ст. 142 та п. 197.16 ст. 197 Податкового кодексу України.

Література:

1. Про державну підтримку суб'єктів господарювання : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1555-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>

2. Про застосування законодавства у сфері державної допомоги : роз'яснення Антимонопольного комітету України від 5 жовт. 2017 р. № 35-

pp/дд. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=-137546&schema=main>.

3. Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 верес. 2011 р. № 1130. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1130-2011-%D0%BF>.

4. Халатов А. А., Карп И. Н., Куцан Ю. Г. Энергетическое газотурбостроение: перспективы использования в энергетике Украины. *Вісник Національної академії наук України*. 2015. № 11. С. 52–58.

5. Халатов А. А. Энергетика України: сучасний стан та і найближчі перспективи. *Вісник Національної академії наук України*. 2016. № 6. С. 53–61.

Чусько В. І.,

*аспірантка кафедри міжнародного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ БІЖЕНЦЯ

Зростання на початку ХХІ століття масштабів міграції населення в різних регіонах світу, викликаних нестабільністю політичного, соціально-економічного розвитку та виникненням нових збройних конфліктів поставило питання про забезпечення прав біженців й розробку нового універсального міжнародного акту, який би максимально гарантував захист людям, вимушеним залишати домівки та шукати притулку і відобразив єдність різних країн світу в прихильності до такої цивілізаційної цінності як повага до прав людини. Важливим кроком в даному напрямку стало ухвалення у вересні 2016 року Генеральною Асамблеєю ООН Нью-йоркської Декларації для біженців і мігрантів. Зокрема, у Декларації проголошено зобов'язання 193 країн світу вирішувати такі поточні і майбутні завдання, як: – захист прав усіх біженців і мігрантів незалежно від їх статусу; – допомога біженцям в поселенні на новому місці та гарантування можливості здобути освіту і роботу; – заохочення повної,